

Tiêu Chí Nào để Đánh Giá một vị Tướng Giỏi

Nguyễn Văn Nghệ

Cách nay hơn 2500 năm, người xưa đã có những tiêu chí để đánh giá “một tài năng quân sự xuất chúng?”[*]
Sau 10 năm (1418-1427) kháng chiến chống quân Minh, nước ta sạch bóng quân thù. Nguyễn Trãi đã thay Lê Lợi viết bài Bình Ngô đại cáo để nhân dân cả nước biết từ đây “*tứ hải vĩnh thanh*” (bốn phương biển cả thanh bình). Trong bài Bình Ngô đại cáo nêu chiến lược của Bình Định vương Lê Lợi:

“Ngã mưu phạt nhi tâm công, bất chiến tự khuất”

(Ta đây mưu phạt tâm công, chẳng đánh mà người chịu khuất)[Mưu phạt=đánh bằng mưu/ Tâm công=đánh vào lòng, đánh vào tâm lý tinh thần của giặc].

Câu này được trích từ thiên “Mưu công” trong Binh pháp Tôn Tử. Thiên “Mưu công” sách Binh pháp của Tôn Tử (545B.C.-470B.C.) ghi:

“Phàm dụng binh chi pháp, toàn quốc vi thượng, phá quốc thứ chi; toàn quân vi thượng, phá quân thứ chi... Cổ bách chiến bách thắng, phi thiện chi thiện giả dã; bất chiến nhi khuất nhân chi binh, thiện chi thiện giả dã. Cổ thượng binh phạt mưu, kỳ thứ phạt giao, kỳ thứ phạt binh, kỳ hạ công thành”

(Phàm là phép dùng binh, bảo toàn nước địch [mà bắt chúng khuất phục] là trên hết, phá tan nước địch là thứ chi; bảo toàn quân đội địch [buộc chúng chịu thua] là trên hết, đánh tan quân đội địch là thứ chi... Cho nên trăm trận trăm thắng chưa phải là tướng giỏi trong hàng tướng giỏi, không đánh mà khuất phục được quân đội đối phương mới là tướng giỏi nhất trong hàng tướng giỏi.

Cho nên cao nhất trong việc binh là đánh bằng mưu, thứ chi là đánh bằng ngoại giao, thứ nữa là đem binh đánh nhau, bét nhất là đánh thành” [1].

Nói đến chiến tranh thì không một ai mong muốn. Ông Nguyễn Trung Ngạn (1289-1370) có bài thơ “*Bắc sứ túc Khâu Ôn dịch*” (Đi sứ phương Bắc nghỉ đêm tại trạm Khâu Ôn) có câu:

“Vãn tận thiên hà tẩy giáp binh/ Miếu đường vô ý sự biên chinh”

(Kéo sông trên trời để rửa binh giáp/ Triều đình chẳng muốn chiến chinh ở biên thù).

Chiến tranh thì phải có thương vong:

“Nhất tướng công thành vạn cốt khô”

(Một tướng nên công chết vạn người) [2].

Câu thơ này được Nguyễn Du diễn Nôm trong bài Văn tế thập loại chúng sinh: “*Giải thầy trăm họ làm công một người*”.

Tác giả Hải sơn có nhận định về Tôn Tử:

*“Dù là một binh gia nổi tiếng, sáng tác nên bộ kinh điển về binh pháp nhưng Tôn Vũ thực chất không phải là người cuồng tín chiến tranh. Ông trái lại chỉ coi chiến tranh là biện pháp hạ sách nhất, động binh là chiến lược bất đắc dĩ phải dùng. **Binh chinh thiên hạ chỉ là một loại phương tiện chứ không phải mục đích. Trái lại an dân, yên định xã tắc mới chính là mục đích cao cả nhất của chiến tranh**” [3]*

Cuốn “Tôn Tử binh pháp” được Tôn Vũ dâng lên cho Ngô vương Hạp Lự vào năm 512(B.C.) nhưng những điều ghi trong Thiên “Mưu công” đã được trích dẫn ở trên vẫn còn có thể dùng làm tiêu chí cho ngày nay để nhận định, đánh giá “một tài năng quân sự xuất chúng”.

Người xưa có nói: “*Trung ngôn nghịch nhĩ lợi ư hành!*”

Nguyễn Văn Nghệ

Chú thích

[*]- Nhân dịp kỷ niệm 110 năm ngày sinh của Đại tướng Võ Nguyên Giáp (25/8/1911-25/8/2021) Bộ Quốc phòng phối hợp với Ban Tuyên giáo Trung ương, Văn phòng Chính phủ và Tỉnh ủy Quảng Bình tổ chức Hội thảo khoa học cấp quốc gia với chủ đề: “Đại tướng Tổng Tư lệnh Võ Nguyên Giáp- Một tài năng quân sự xuất chúng, nhà lãnh đạo có uy tín lớn của cách mạng Việt Nam”

[1]- Giáo sư Phan Văn Các (chủ biên), *Giáo trình Hán Nôm tập 2*, Nxb Giáo dục, 1985, tr. 57

[2]- thivien.net/Tào-Tùng/Kỷ-Hội-tuế-Hy-Tông-Quảng-Minh-niên-kỳ-1/poem-a9MZ_-mAYty4jQ-iz2KnDQ

[2]- dkn.tv/van-hoa/8-chien-thuat-loi-hai-nhat-trong-binh-phap-ton-tu-nghin-nam-con-gia-tri.html